

Ona yurting - oltin beshiging

TONG yulduzi

O'zbekiston bolalari
va o'smirlarining gazetasi

Muassislar:

O'ZBEKISTON MATBUOT VA AXBOROT AGENTLIGI,
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI VAZIRLIGI,
«KAMOLOT» YOSHLAR IJTIMOIY HARAKATI.

Nº 13
(66450)

2004 yil
29 mart - 4 aprel

Gazeta 1929 yil
1 avgustdan chiqa
boshtagani

BOYCHECHAK

*Sen bahorning elchisi,
Boychechagim, boychechak.
Seni ko'rigan qalblarda,
Aytilar ezgu tilak.*

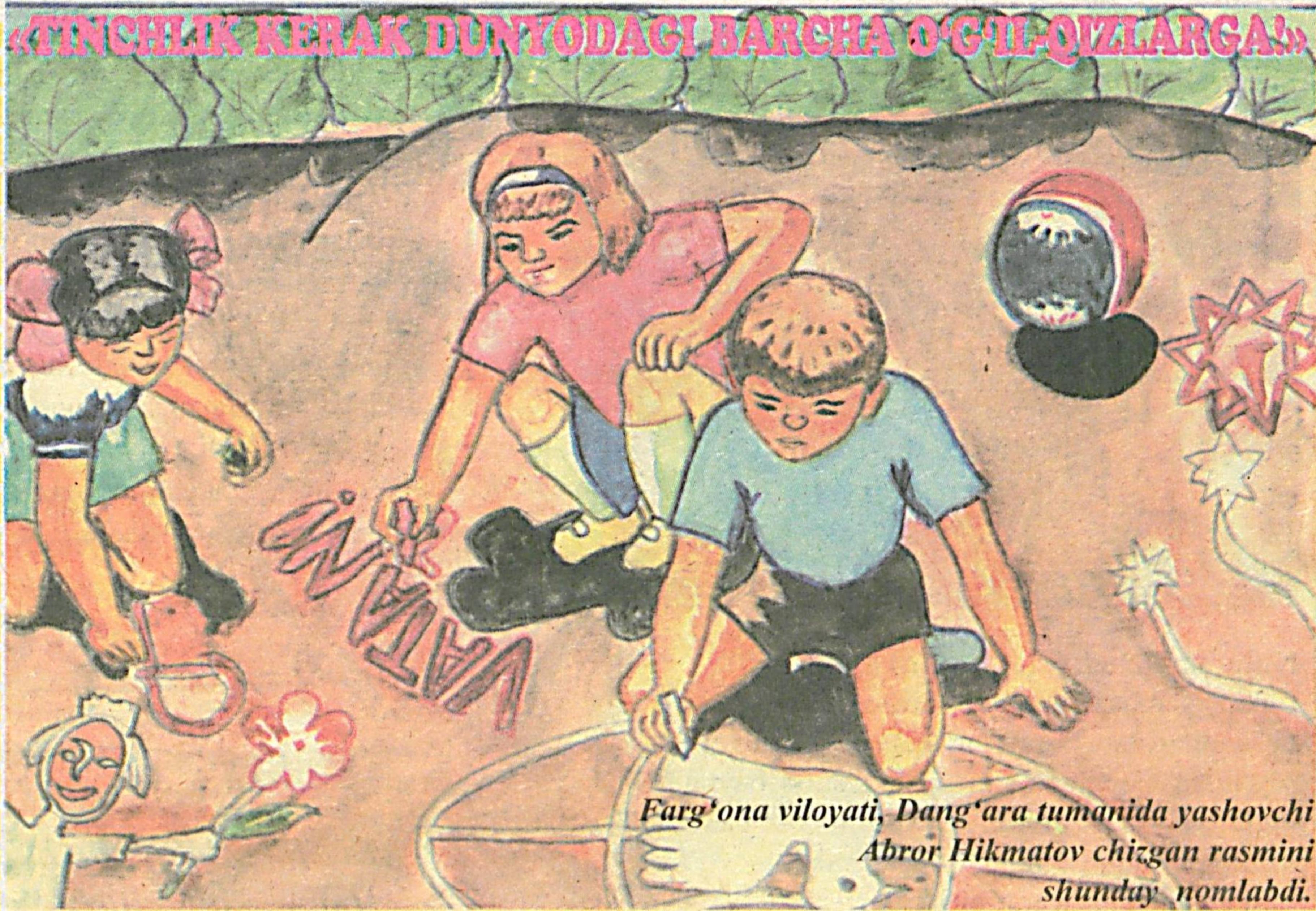
*Seni ko'rdim bog'larda,
Baxmal adir, tog'larda.
Boshlab kelding bahorni,
Toza kumush nahorni.*

*Boychechagim, boychechak,
Seplaringni yoy, chechak!*

Gulhayo RASULOVA,

Andijon viloyati, Buloqboshi tumanidagi
10 - ixtisoslashgan maktabning 5 - sinf o'quvchisi.

Farg'onova viloyati, Dang'ara tumanida yashovchi
Abror Hikmatov chizgan rasmini
shunday nomlabdi.

KIM KO'P SHE'R BILADI?

MEHR-

MURUVVATLIMIZ

Biz shundayin bir elmiz,
Sabru qanoatlimiz.
Bir-birimizga doim,
Mehr-muruvvatlimiz.
Keksalari hurmatda,
Kichiklari izzatda.
To'y-yu ma'rakalarda,
Barcha birdek xizmatda.
Barcha millat, elatning,
Ko'rsa quvnaydi ko'zi.
Shodon el farzandlari,
Shunday ulg'ayar o'zi.

Dilfuza SOBIROVA,

Samarqand viloyati,
Samarqand tumanidagi

19 - o'rta maktabning 5 - «B» sinf o'quvchisi.

Yaqinda tumanimizdag 51-umumta'lim
mabktabi o'quvchilarini orasida «Kim ko'p she'r
biladi?» deb nomlangan tanlov bo'lib o'tdi.
Maqsad - o'quvchilarini she'riyatga oshno
qilish, bo'sh vaqtalarini mazmunli o'tkazish
hamda iqtidorlarini namoyon etishga imkon
yaratishdan iborat edi. Bahslar avvalo sinflar,
so'ngra eng faol, zukko o'quvchilar
bellashuviga aylanib ketdi.

3-«A» sinf o'quvchilar 880 ta, 8-sinf
o'quvchilar 618 ta, 2-«A» sinf o'quvchilar esa
550 ta she'r yod olishib, sovrinli o'rnlarni
bo'lishib olishdi. Yakka bahslarda Masturaxon
Tojiquarbonova, Husan Husanboyev, Hasan
Sheralizoda, Dilnoza Mo'minova, Mohira
Valijonova, Dilrabo Omonova, Durdona
Shahbovalar 130 tadan 180 tagacha she'rni
yoddan o'qib, yig'ilganlar olqishiga sazovor
bo'lishdi. Ularga ham esdalik sovg'alari
ulashildi.

Vali AHMADJON,
Farg'onova viloyati, Bag'dod
tumani.

TEKINGA DAFTAR-QALAM

Shayxontohur tumanidagi 324- o'rta maktabda «Sahovat klub» faoliyat
ko'rsatayotganiga uncha ko'p vaqt bo'lgani yo'q. Doimo o'quvchilar bilan gayrum bo'lgan klubga
Aziza Xudoyberdiyeva boshchilik qiladi. Maktabda tahsil olayotgan bolalar qalam, dafttar, turlit
tuman ertak kitoblarini o'z hisoblaridan olib kelib, uning a'zolariga topshirishadi. Ushbu yig'ilgan
sovg'alar tumandagi bolalar uyiga, internatga xayriya sifatida beriladi. «Sahovat klub»ning bu
xayriyali ishlardan boshimiz osmonga yetib, mehr-muruvvat kurtaklari nish urayotgan ana shunday
qalbi pok o'quvchilar yanada ko'paysin deymiz.

Dilafro'z YUNUSOVA,

324-o'rta maktabning 10- «A» sinf o'quvchisi.

HALOL MEHNATNING NONI

Bir bor ekan, bir yo'q ekan, qadim zamonda bir kambag'al
dehqon bo'lgan ekan. U kunini halol mehnat bilan o'tkazgani
uchun odamlar orasida uning obro'si baland ekan. Dehqonning
uyida bir chirolyi va xushbo'y gul bo'lib, u insonga juda katta
baxt, omad keltirar ekan. Bir kuni uning hovlisiga bosh vazirning
ko'zi tushib qolibdi. Bu gul unga niroyatda yoqibdi va dehqondan
gul ko'chatidan berishni so'rabdi. Shunda dehqon:

- Kechirasizu Vaziri a'zam, bu gul har yili faqat bittagina bo'lib
ochiladi. Ko'chatini juda ko'p odam so'ragan, lekin bitta guldan
qanday qilib ko'chat olish mumkin?-debdi. Bu gap vazirga
yoqmabdi. -Unda urug'i-chi?-debdi dag'dag'a bilan.

-Afsuski, urug'i ham yo'q.

-Unda shu tupini ko'chirib olib berasan. Bo'lmasa boshingni
tanangdan judo qildiraman. Bu gapdan cho'chigan dehqon unga
gul tupini ko'chirib beribdi. Ammo gul yarim yo'liga borib, so'lib
qolibdi. Shunda ham vazir uni uyiga olib borib ekibdi. Lekin gul
hech boshini ko'tarmabdi. Buning ustiga vazirning uyida turli
ko'ngilsizliklar yuz bera boshlabdi. Vazirning xotini buning
hammasiga shu gul sababchi ekanligini aytibdi. Vazir gulni olib
ko'chaga uloqtirib yuboribdi. Bir kuni dehqon ko'chadan o'tib
ketayotsa, so'lib qurishga kelgan gulini ko'rib qolibdi. Shunda u
ko'chatni olib, qaytadan o'tqazibdi. Buni qarangki, gul qaytadan
ko'karib, oradan oz vaqt o'tgach, gullabdi. Halol mehnat nonini
yeb hotirjam yashaganlarni gul ham olqishlar ekan-da.

Mavluda MO'MINOVA,

Farg'onova viloyati, Oxunboboyev tumanidagi
38- maktabning 5-sinf o'quvchisi.

QOSHALOQ BAYRAM

Biz tengdoshlarimiz bilan «Tong yulduzi» gazetasining har bir sonini qiziqib o'qib boramiz. Bugun esa o'zimiz ham maktub yozishga qaror qildik. Chunki maktabimizda qiziqarli tadbirlar, tanlovlardan muntazam o'tkazilib turiladi. Ayniqsa, kuni kecha Navro'z ayyomiga bizning «Muchal to'yimiz» ham qo'shib ketdi. Sinf rahbarimiz Nigora Murodova va maktabimizning tashkiliy ishlari bo'yicha direktor muovini

Nulufar Oxunovalarning sa'y-harakatlari tufayli o'tkazilgan bu tadbiriga «Guliston» mahalla qo'mitasi oqsoqollari ham tashrif buyurishdi. Dasturxon atrofiga yig'ilgan mehmonlar bizni qo'shaloq bayram bilan qutlashdi. Navro'zning tansiq taomi bo'lgan sumalak tortildi. Tadbir so'ngida bizga esdalik sovg'alari va «Rahmatnomalar» topshirildi.

*Mirzo Ulug'bek tumanidagi
241-maktab o'quvchilari nomidan
Gulnoza ALIQULOVA.*

Maktublar

USTOZGA TA'ZIM

Ustozlarimiz bizni Vatanga, ona-onaga, ka'sbga mehr-muhabbatli bo'lishga o'rgatishadi. Agar ular bu borada hayotda ham namuna bo'lsalar, nur ustiga a'lo nur bo'ladi. Hayotini bolalarsiz tasavvur qila olmaydigan, mana 35 yillardiki, ularga saboq berib kelayotgan ustozimiz Pokiza opa Mirsovurova ana shunday so'zi bilan ishi bir insonlardan. Dastlab ish faoliyatini maktabdan boshlagan ustoz keyinchalik Toshkent Davlat Milliy Universiteti qoshidagi litseyda, so'ngra O'qituvchilar malaka oshirish institutida, Markaziy bank kollejida va Aviatsiya Oliygochlarda davom ettirdi. Opa qayerda mehnat qilmasin, o'quvchilari qalbiga yo'l topa oglani bois, ular bilan qadrdonlashib, do'stlashib ketadilar. Biz Pokiza opani xuddi o'z onamizdek yaxshi ko'ramiz. Chunki u kishi bizdan yordamlarini, dono maslahatlarini hecham ayamaydilar. Bizga dars berish bilan chegaralanib qolmay, matematika, fizika, falsafa kabi murakkab fanlar bo'yicha to'garak mashg'ulotlari ham olib boradilar. Bunday mashg'ulotlar biri-biridan qiziqarli, tortishuvlarga boy, munozarali o'tadiki, hatto vaqtning qanday o'tganini ham sezmay qolamiz. Ustozimizning samarali mehnatlari munosib taqdirlangan. 20 dan ziyod «Faxriy yorliq»lar olganlar. Falsafa farilar nomzodi, Oliy toifali o'qituvchi unvonlariga sazovor bo'lganlar.

Sevimli yetakchimiz, aziz ustozimizni barcha shogirdlari nomidan bahoriy bayramlar bilan samimiy qutlayman. Sharafli hamda o'ta mas'uliyatli ishlarda omadlar tilab qolaman.

Sitora TOJIYEVA,

22 - Hunar bilim kollejining 2-«B» guruxi talabasi.

*Kichik o'Ichamda kitob,
Ilm mening dil cho'g'im.
ONA TILDA o'qimoq,
Mening katta huquqim.*

KOMPYUTER O'YINI HAQIDA QO'SH MAKTUB

Hozirgi kunda yomg'irdan keyin bodrab chiqqan qo'ziqorindek kompyuter klublari ko'payib ketdi. Ko'pligi yaxshi-ku, bolalar bo'sh vaqtlarida o'ynashadi, shuningdek, kompyuterda ishlashni ham o'rjanib olishadi, deysizmi? To'g'riku-ya, ammo bunday klublarning maktablar atrofida ochilayotgani chakki bo'lyapti-da. Chunki o'quvchilar darslardan qochib, bunday maskanlarga kelishadi... Maktabga ketdim, deya uydan chiqib ketib, kunini ana shunday klublarda o'tkazib yurgan tengdoshlarimiz soatiga 500, hatto 1000 so'mgacha pul sarflab, kompyuter o'ynashar ekan. Ularga qanday filmlar qo'yib berilishini yoki qanday o'ynilar o'ynashlarini bilmaymanu, lekin menimcha ana shu pul evaziga bolalar EHMdan saboq olsalar, yaxshiroq bo'lardi. Ustozlarimiz

sayoq yurgan bunday bolalarning ota-onalari bilan gaplashishganda, ular: «bizning aslo xabarimiz yo'q», deyishibdi. Menimcha, bunday holatga aslida ota-onalarning o'zları ham sababchi-da. Ular farzandlariga 500-1000 so'm emas, tushlik qilishlari uchun yetarligina pul bersalar yaxshi bo'lardi.

Bu boroda sizning fikringiz qanday, aziz ota-onalar?

*Durdona AVAZOVA,
Toshkent shahar, Shayxontohur
tumanidagi 85 - maktabning
9 - «A» sinf o'quvchisi.*

*Kattalar
e'tibor
bering*

Bir donishmand kishi shunday degan ekan: «Agar biror mamlakatning qanday ekanligini va kelajakda qay darajada bo'lishini bilmoxchi bo'lsang, uning farzandlariga boq. Agar ular bilimli bo'lsa, u buyuk davlat bo'ladi!». Oramizda bilim olish uchun boshlarini kitobdan ko'tarmaydigan o'quvchilar bor. Ammo aksariyat o'quvchilarning beg'ubor qalbi o'qishdan, o'rganishdan tonib, bilib-bilmay yomon yo'llarga kirib qolmoqdalar. Buning sababi esa-BO'SH VAQT! Chunki bo'sh vaqt ni ko'p bo'lgan o'quvchi o'ziga ermak izlaydi. Nima qilishini bilmagan bola boshqa tengdoshlariga qo'shilib sigaret chekmaydi yoki turli Kompyuter o'ynilariga bormaydi, deb kim kafolat bera oladi? Ayniqsa, hozir turli yerdarda «Kompyuter o'ynilar» degan yozuvga ko'zimiz tushib qoladi. Undan bola naf ko'radi? Nahotki shu o'ynilar bolalar ma'naviyatini shakllantirsa? Shunday o'yn xonalarini to'ldirib o'tirgan o'rtoqlarim o'yn uchun ketkazgan pullariga kitob sotib olishsa, maqsadga muvofiq bo'lardi, deb o'layman.

*Guljahon ATABOYEVA,
Samarqand viloyati,
Oqdaryo tumanidagi
20-maktabning
9-sinf o'quvchisi.*

Kelajak qanotlari

«ONAM CHEMPTION BO'LISHIMNI XOHLAYDILAR»

Hademay musobaqalar boshlanadi. Katta-yu kichik tomoshabinlar nigohi maydonga qaratilgan. Maydonga allanechuk mehr va hayajon bilan boqib turgan bir kishi e'tiborimni tortdi. Tanishib oldim, navoiylik muhandis Hamid aka Qilichev ekanlar. Hayajonlanishlari sababini so'rasam, maydondagi qiz mening qizimda, dedilar.

-Hamid aka, hamma qizlarimizning otasi ham musobaqalarga kelavermaydi-a?-deya suhabatga tortdik. -Ayniqsa, bizning xalqimizda...

-Shahlo qizim yosligidan sportning qo'ljangiga qatnab yurardi. Dastlab men ancha qarshilik qildim. Gapning

Texnika kollejida sportning qo'l jangi turi bilan muntazam shug'ullanib kelaman. O'zbekiston championi Murod aka O'rino menga murabbiylik qiladilar. Guruhimizda 96 nafar o'g'il bolalar, 15 nafar qizlar shug'ullanishadi. Har birimizning maqsadimiz champion bo'lish!

Navoiy shahridagi 17-o'rta maktabning 10-sinfida a'lo baholarga o'qiyotgan, shuning barobarida sport bilan samimiyo do'stlashib, ulkan zafarlarni qo'lga kiritayotgan Shahlo Qilichevaga havas bilan boqaman. Chunki u ilk bor qatnashgan sport musobaqasida zasar quchib, onasining bag'riga quvonch bilan, yosh shoira Guljamol Asqarovaning ushbu satrlarini yuragiga jo qilib qaytyapti:

*Tangrim meni yaxshi ko'radi,
Qara, qanday baxtliman opa.
Onamga ayt, hech o'ksimasin,
Men hammadan baxtliman, opa...*

CHARM TO'PIM

*Charm to 'pim, charm to 'p,
Senda bormi sharm to 'p?
To 'g'ri tebsam, burilding,
Derazaga urilding.
Menga tushdi shapaloq,
O'zing bo 'lding yapaloq.*

Nasimjon MAMADALIYEV,
Namangan viloyati,
Uchi tumani,
Birlashgan qishlog'i.

ochig'i, uning sportchi bo'lishini xohlamagandim.

-Endi-chi?

-Uning musobaqalardagi yutuqlarini ko'rib, o'zim ham qiziqib qoldim...

Shu payt maydonda g'olibning nomi e'lon qilinib, hakam Shahloning qo'lini baland ko'tardi. Shu damda otasining hayajonini bir ko'rsangiz edi?!

-Shahlo, g'alaba bilan tabriklayman,-deya uning quvonchiga sherik bo'ldim.

-Musobaqalarga doimo dadangiz bilan borasizmi?

-Ha, kelasi safar onam ham kelsalar kerak. Chunki ular ham champion bo'lishimni juda-juda xohlayaptilar. «Onajon, sizning duolaringiz meni albatta champion qiladi» deyman qandaydir bir ishonch bilan.

-Sportchi dugonalaringiz ham ko'pdir?

-Bor, lekin ko'p emas.

-Murabbiyingiz haqida ham gapirib o'tsangiz.

-Mana yetti yildirki, Navoiydag'i

NURIDDIN POYTAXTGA BORADI

Bugun Nuriddin mashg'ulotlardan bir oz hayajonlanib qaytdi. Ustozi Bahodir aka Shermuhammedov unga, yaqinda seni poytaxtda o'tadigan bolalar va o'smirlar Respublika birinchiligi musobaqalariga olib boramiz, dedilar. Shuning uchun mashg'ulotlar sonini ko'paytiramiz. Endi kuniga ikki-uch soatlab ter to'kishingga to'g'ri keladi,

Yurtimizda Navro'z shukuhi hukm surayotgan ayni pallada poytaxtimizning «Dinamo» sport majmuida o'tkazilgan sport musobaqalari, bellashuvlarida ham bayram kayfiyati sezilib turdi. Shanba kuni sambo zalida yakun topgan bolalar va o'smirlar o'rtasidagi qo'l jangi bo'yicha respublika ochiq birinchiligi musobaqasi fikrimiz dalilidir. Musobaqada yurtimizning barcha viloyatlaridan kelgan yosh, umidli sportchilar o'zaro bellashdilar. Ayniqsa, Navoiy, Samarcand, Farg'on, Qashqadaryo, Toshkent, Buxoro va Andijon viloyatlari vakillari alohida o'rnak ko'rsatishdi. Ushbu musobaqa uning ishtirokchilari uchun ajoyib xotiralarga boy bo'ldi. Chunki ular musobaqalar sabab Navro'z bayramini poytaxtimizda nishonlashdi.

1-o'r'in Toshkent qo'l jangi federatsiyasi a'zolariga, 2-o'r'in yangiyo'llik sportchilarga, 3-o'r'in esa qashqadaryoliklarga nasib etdi.

Biz musobaqa ishtirokchilaridan ayrimlari bilan suhabatda bo'ldik.

AVVOMINGIZ MUBORAK!

O'lkamizda fasllar kelinchagi, bayramlar-u tantanalarga boy bahor fasli kezib yuribdi. Qayga qaramang, bayram shukuhi. Bizning G'afur G'ulom nomli 169-maktabimizda ham Navro'zga bag'ishlangan tantana bo'lib o'tdi. Kechamizga mahallamiz oqsoqoli Fotih aka Asqarov boshchiligidida nuroni yotgan otaxonlarimiz, ota-onalarimiz, buvijonlarimiz mehmon bo'lib kelishdi. Biz ularni o'zimiz tayyorlagan bahor taomlari bilan siyladik, kuy-ko'shiqlarimiz bilan xushnud qildik. Men ham mehmonlarga o'zim yozgan she'rimni o'qib berdim. Uni siz ham bir o'qib ko'ring-a:

KO'KLAM KELDI

*Bugun bayram, shod-hurramlik dilimizda,
Ko'klam keldi, Navro'z kezar elimizda.
Ko'klamning ko'k etagidan gul to'kilar,
Uning madhi uchun qo'shiq, kuy to'qilar.
To'qiladi ertangi kun rejalar,
Istiqbolga elitadi ular bari.
Navro'zoyning ta'rifiga ojiz tilim,
Shukuhi-la quvonadi shodon dilim.*

*Dilafro'zbonu USMONOVA,
Toshkent shahar, Shayxontohur tumanidagi
169 - maktabning 7 - sinf o'quvchisi.*

«champion».

Qo'qon shahridagi 4-o'rta maktabning 4-sinf o'quvchisi Nuriddin Azizov darslardan so'ng bo'sh vaqtini sport zalida o'tkazishga odatlangan. Bu odati ota-onasini ham juda quvontiradi. Chunki uning kundan-kunga jismonan chiniqib, baquvvatlashib borayotganini ko'rib turishibdi-da. O'qishlari ham, boshqa mashg'ulotlari ham muvaffaqiyatli ketyapti...

Nihoyat kutilgan damlar keldi. Uning tinimsiz mashqlari o'z samarasini ko'rsatdi. O'tgan yili «Vodiy birinchiligi»da 1-o'rinni qo'lga kiritdi. Toshkentdagagi «Dinamo» sport klubida bo'lib o'tgan qo'l jangi Respublika musobaqasida kumush medalni qo'lga kiritib, Qo'qondagi o'zi shug'ullanayotgan «Gepard» sport klubiga yorug' yuz bilan mag'rur qaytdi. O'rtoqlarining unga havas bilan boqishlari bo'lajak sportchini yanada katta g'alabalar sari ruhlantiryapti.

Ma'mura MADRAHIMOVA.

YANGI KLUBNING YANGI G'ALABASI

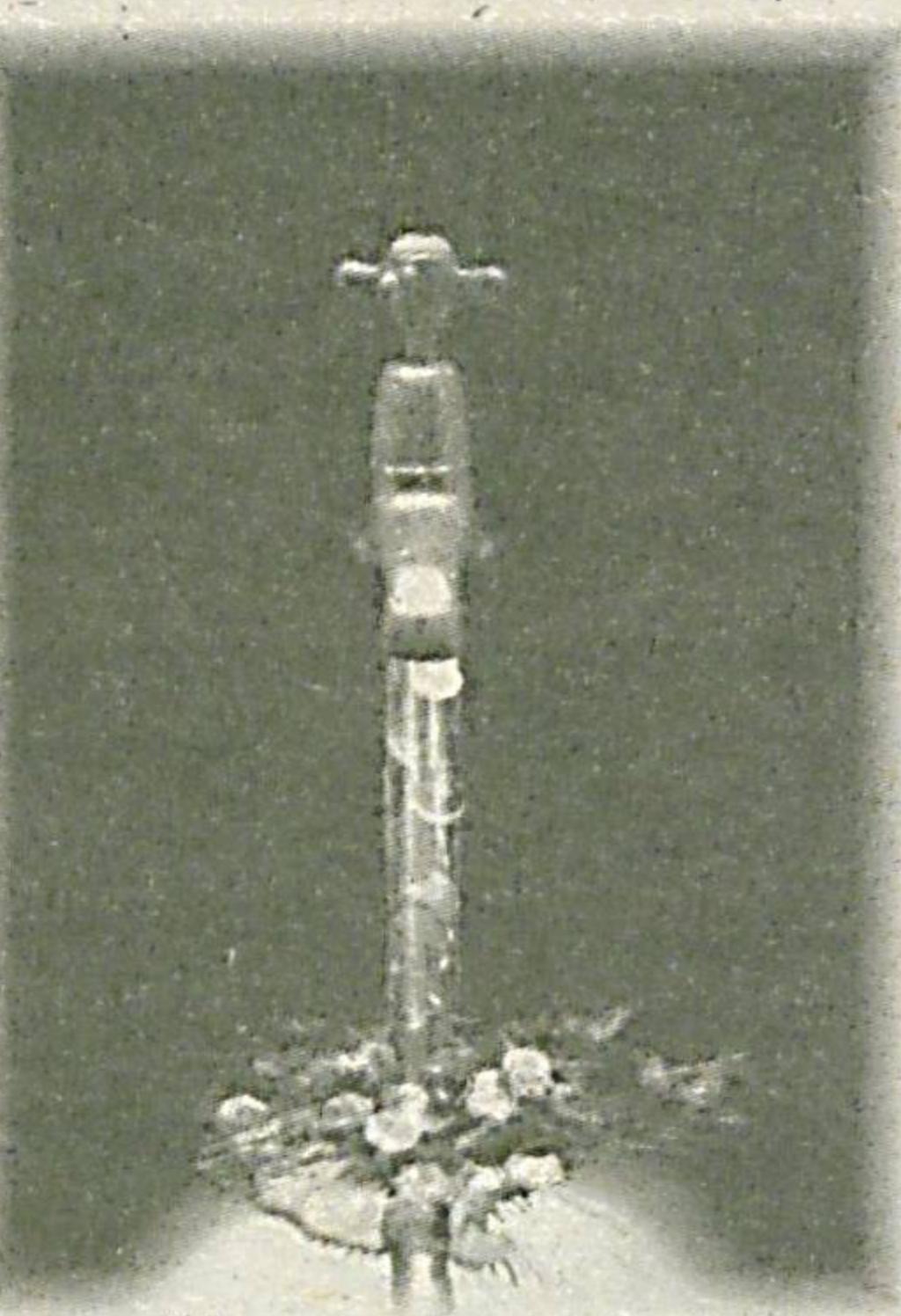
Shahrimizda Bolalar sportiga alohida e'tibor bilan qaralyapti. Yaqinda otanalar taklifi va bolalarning qiziqishlarini inobatga olib, shahrimizdagagi «Ulug'bek» hissadorlik jamiyat qoshida «Gepard» nomli yangi sport klubini tashkil etdik. Unga 100 nafardan ziyod sport ixlosmandlari a'zo-bo'lismagan. Bolajonlarga yetti nafar tajribali murabbiylar saboq berishadi. Ish boshlaganimizga atigi 4 oy bo'ldi. Ammo natijalarimiz quvonarli. Yangi klubimizning umidli a'zolari yangidan-yangi zasar quchmoqdalar. Ayni kunlarda hamdo'stlik davlatlarida bo'lib o'tadigan yana bir nufuzli musobaqaga tayyorgarlikni boshlab yuborganmiz.

Sadir TESHABOYEV,

Respublika toifasidagi hakam, sport ustasi.

Iqtisoddan saboqlar ko'rik - tanlovi

Suv-hayot manbai

Yaqinda Osiyo taraqqiyot banki tomonidan ajratilgan 36 mln. AQSH dollarari miqdoridagi kredit mablag'i evaziga respublikamiz aholisini ichimlik suvi bilan ta'minlashni yaxshilashga qaratilgan loyiha ish boshladi. Loyihada respublikamizning Jizzax, Guliston va Qarshi shaharlarini ichimlik suvi bilan ta'minlashni yaxshilanishi ko'zda tutilgan.

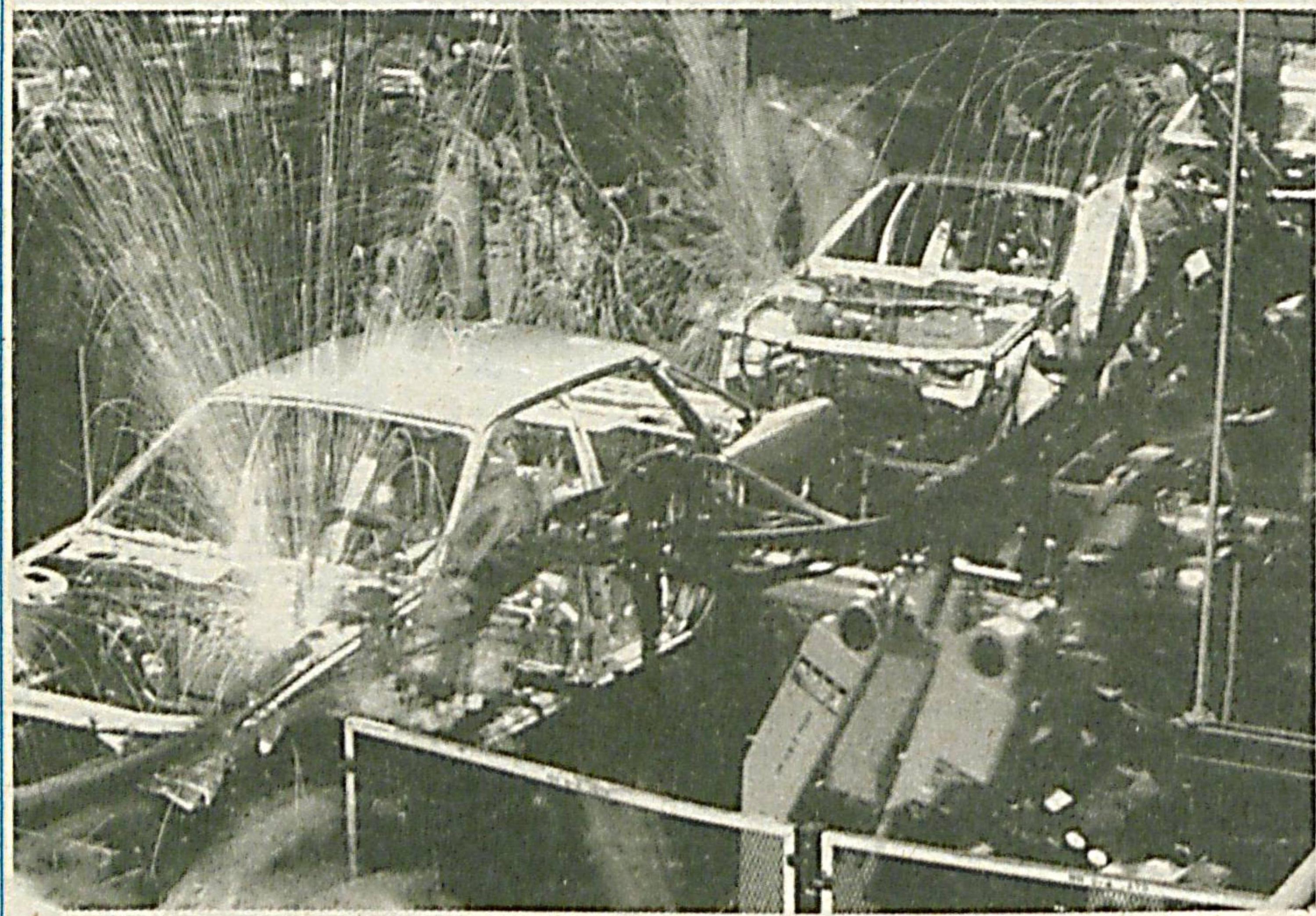
Yer yuzida ichimlik suvining yetishmasligi borgan sari katta muammoga aylanib bormoqda. AQSH Tinch Okeani tadqiqot instituti olimlarining fikricha, agar suv ta'minoti yaxshilanmas ekan, 2020-yilga borib sifatsiz suvni iste'mol qilish natijasida yer yuzining 34 mln. dan 76 mln. gacha aholisi turli kasallikkalarga chalinib vafot etishi mumkin.

Ichimlik suvi tanqisligi va undan kelib chiqadigan muammolar, ayniqsa, Afrika va Janubiy Osiyo mamlakatlarida keskin tus olgan. Lekin, bu kabi muammolardan dunyoning eng rivojlangan davlatlari ham kafolatlanmagan.

Kattaligi jihatidan ikkinchi o'rinda turuvchi AQSHning Ford avtomobil kompaniyasi ishlab chiqarish jarayonida eng yangi kompyuter texnologiyalarini tadbiq etgan. Bu texnologiyalar ishlab chiqarish jarayonini virtual ravishda kuzatish, ya'ni virtual ishchilarning,

ketadigan vaqt uch marta kamaygan.

Bundan tashqari, yangi texnologiyalar yordamida avtomobil ehtiyyot qismlarini kompyuterda uch o'lchamli grafikada ishlab chiqilib, ularni kompyutering o'zida testdan o'tkazish va yakuniy tayyor mahsulot holiga keltirish mumkin. Bu jarayonlarning

avtomobillarning turli qismlarini yaratishda, har xil asbob uskunalaridan qanday foydalanishini kuzatish, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni oldindan aniqlab bartaraf etish hamda ishning eng samarador uslubda tashkil etilishiga juda katta yordam beradi.

Kompaniya mutaxassislarining fikricha, yangi tizim kompaniyaning yangi modellar yaratish va takomillashtirishga sarflanadigan harajatlaridan bir yilda kamida 150 mln. AQSH dollarini tejab qolish imkonini berar ekan. Avtomobil yangi rusumining dastlabki dizayn bosqichidan boshlab to konveyyerdan sotuvga tayyor holda chiqishgacha

barchasi malakali mutaxassislar tomonidan kompyuter monitori orqali kuzatilib xatoga yo'l qo'yish ehtimoli minimumga keltirilgan. Ford kompaniyasining yangi Escort modelini yaratilishida ushbu texnologiyalarning xizmati katta bo'ldi.

- Yangi texnologiyalar Ford kompaniyasida mehnat va kapital omillaridan foydalanishga qanday ta'sir ko'rsatadi?

- Bunday o'zgarishlarning iste'molchi uchun qanday ijobjiy jihatlari bor?

- Yangi texnologiyalar Ford kompaniyasining samaradorligini qanday oshirish mumkinligini o'ylab ko'ring. Sinfdoshlaringiz bilan o'zaro fikr almashing.

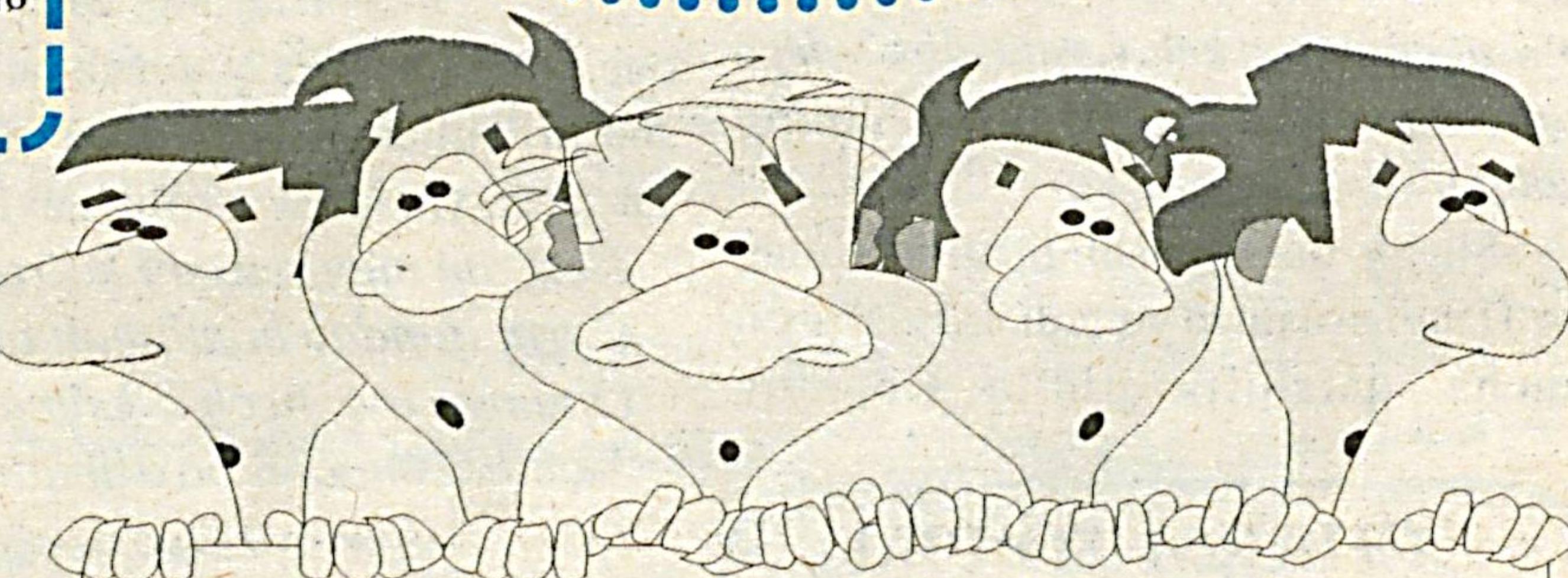
Aziz yosh iqtisodchilar!

Yodingizda bo'lsa, gazetamizning 19-yanvar sonida an'anaviy «Iqtisod saboqlari» ko'rik-tanloving asosiy topshiriqlarini e'tiboringizga havola qilgandik. Tanlovimiz shartlari, topshiriq va boshqotirmalari ancha ko'p bo'lganligi bois, ularni bajarishingiz uchun ham imkon qadar ko'proq fursat berdi.

Gazetamizning ushbu sonidan boshlab e'tiboringizga tanloving yakunlovchi bosqichi topshiriqlarini havola qilib boramiz. G'oliblarni aniqlash, taqdirlash marosimi may oyida bo'lib o'tadi.

Shuningdek, tanlovimizning asosiy shartlariga javob yozishga ulgurolmay qolgan o'quvchilarga eslatib o'tamiz: «Iqtisod saboqlari» ko'rik-tanloving asosiy shartlari gazetamizning shu yilgi 19 yanvar sonida e'lon qilingan edi.

Tanlovimizda ishtirok etishga, g'olib chiqib, qimmatbaho sovg'alarni qo'liga kiritishga shoshiling!

- Suv qanday ne'mat hisoblanadi?

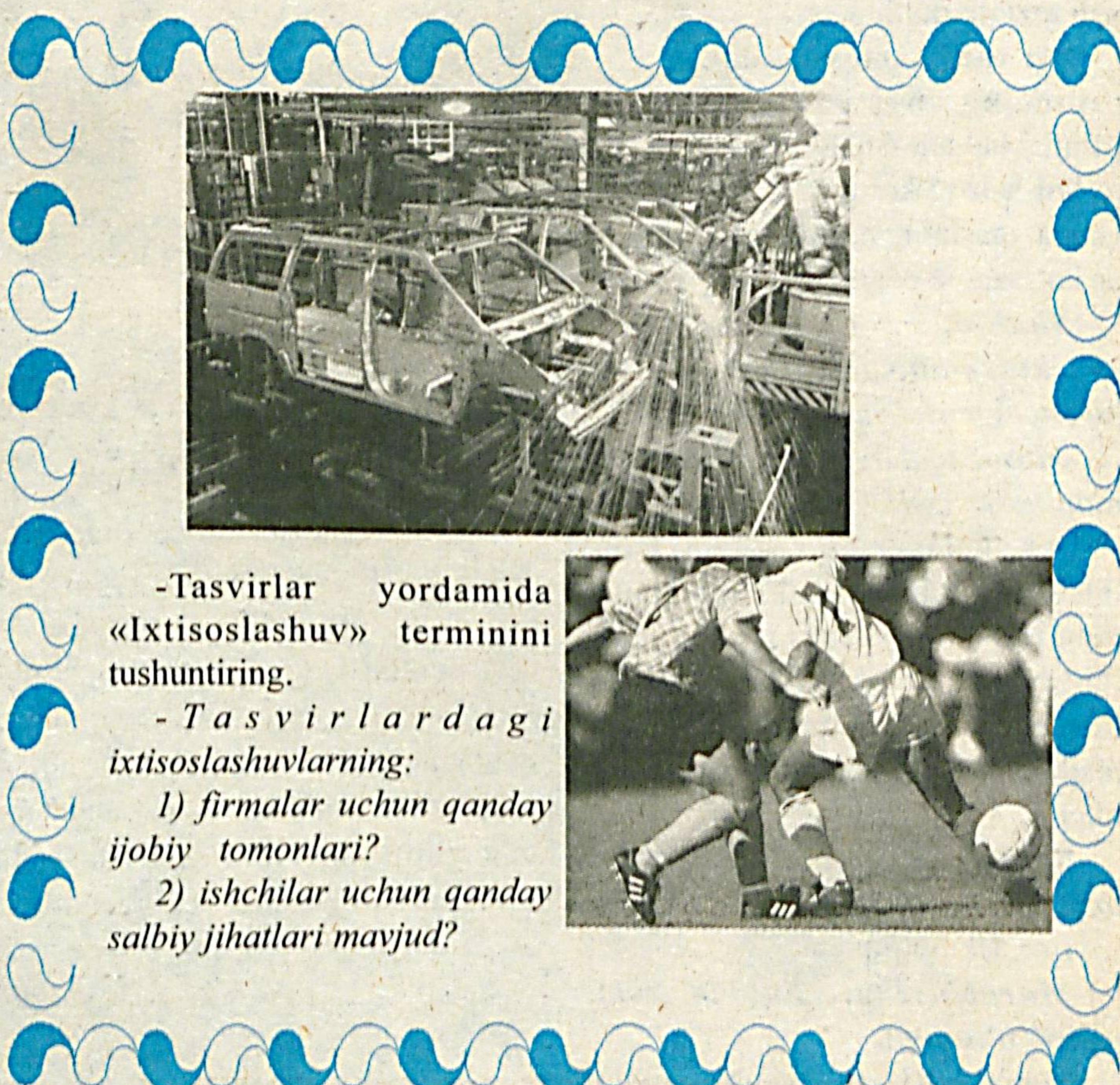
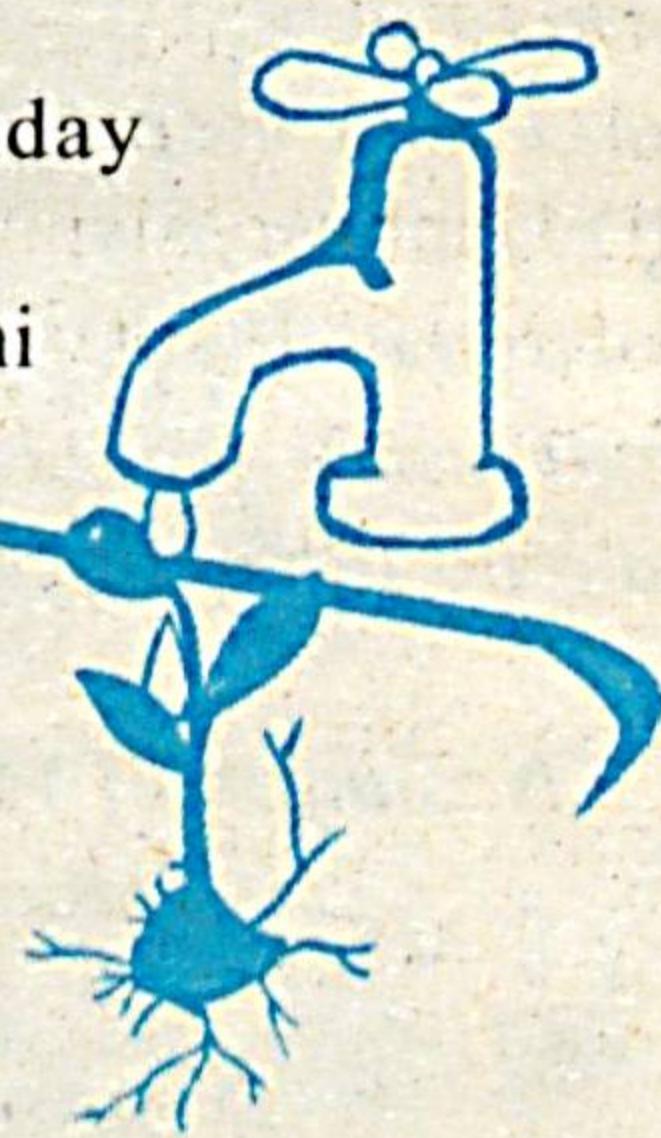
- Mamlakatimiz sharoitida suv qanday ahamiyatga ega?

- Butun dunyo bo'ylab suv ta'minotini yaxshilash uchun qanday chora-tadbirlar amalga oshirilishi mumkin?

- Yana qanday ne'matlar sifatining yomonlashuvi juda katta iqtisodiy holda ekologik muammolarning vujudga kelishiga sabab bo'lishi mumkin?

- Bu muammoni yechishda shaxsan o'zingiz qanday hissa qo'shishingiz mumkin?

- Siz yashab turgan hududda suv tanqisligi muammosi bormi? Bu muammoni hal qilish uchun qanday chora-tadbirlar ko'rish lozim?

- Tasvirlar yordamida «Ixtisoslashuv» terminini tushuntiring.

- Tasvir 1 a d a g i ixtisoslashuvlarning:

1) firmalar uchun qanday ijobjiy tomonlari?

2) ishchilar uchun qanday salbiy jihatlari mavjud?

Iqtisoddan saboqlar ko'rik - tanlovi

Sobiq sovet tuzumida ishlab chiqarish

Belorus traktor zavodi rejali iqtisodiyotda ishlab chiqarish qanday amalga oshirilganiga yaqqol misol bo'la oladi. Zavodga xom-ashyolar davlat tomonidan ajratilar va buning evaziga u yiliga taxminan 100000 ta traktor ishlab chiqarar edi. Ushbu zavod bunday traktorlarni ishlab chiqaruvchi va kolxozlarga yetka'zib beruvchi butun mamlakat bo'yicha yagona edi. Zavod mahsulotlarining qariyib 25% boshqa ittifoqdosh mamlakatlarga eksport qilinar edi. Ammo zavod rahbariyati agar traktorlar bozori erkin bo'lganida zavod o'z mahsulotini ikki barobar ko'p miqdorda sota olishi mumkinligini tan olar edi.

- Nima uchun Belorus traktor zavodi «rejali iqtisodiyotda ishlab chiqarishning yaqqol misoli» sifatida qaralmoqda?

- Boshqa iqtisodiyot tizimlarda Belorus traktor zavodi qanday ijobji yoki salbiy natijalarga erishishi mumkin bo'lar edi?

Davlat xom-ashyolardan erkin ravishda foydalanishga imkon berishi to'g'ri deb o'ylaysizmi?

AQSH iqtisodiyotining o'sishida iste'molchilarining hissasi

2002 yilning III choragida AQSH YAIMi (yalpi ichki mahsuloti) yillik hisobda 3,1% ga o'sganligi ma'lum bo'ldi. Ushbu o'sishni eng avvalo, harajatlari 4,2% ga (II chorakda-1,8% ga) o'sgan iste'molchilar ta'minladilar. «Amerika iste'molchisi - deydi «ClearView Economics» prezidenti Ken Meyland - milliy iqtisodiyot tayanib turgan atlant kabitidir». AQSHda boshqa atlant (tayanchiq) qolmagan.

Ammo shu o'rinda iste'mol harajatlari kamayib ketish xavfi borligini unutmaslik kerak. So'ngi o'n yillikda Amerika iste'molchilari hech qachon, bugungidek kelajakka bu qadar

ishonchsizlik bilan qaramagan. «Conference Board» tahlili guruhi tomonidan tuziluvchi iste'molchi ishonch indeksi 2002 yil sentabr oyidagi 93 dan oktabrdagi 79,4 ko'rsatkichiga pasayib ketgan. Bu 1993 yil noyabridan buyon eng past ko'rsatkichdir.

Manba: «Vedomosti» 30.10.2002, 01.11.2002.

- AQSH iqtisodiyotining o'sishida iste'molchilar hissasi qay darajadaligini izohlang.

- Iste'mol harajatlarining kamayib ketishga nima sabab bo'lishi mumkin?

- Yana qanday sabablarni misol keltira olasiz?

Soliq tizimi soddalashtirildi

2002 yilning yanvar oyidan e'tiboran O'zbekistonda jismoniy shaxslarning daromadlaridan undiriluvchi soliqlarning yangi stavkalari amalga kirdi. Unga ko'ra:

Daromadlarning umumiyy	Soliq miqdori
Eng kam ish miqdori	Daromad miqdorida to'rt barobarida 13%
Eng kam ish haqining to'rt barobaridan to sakkiz barobarigacha	

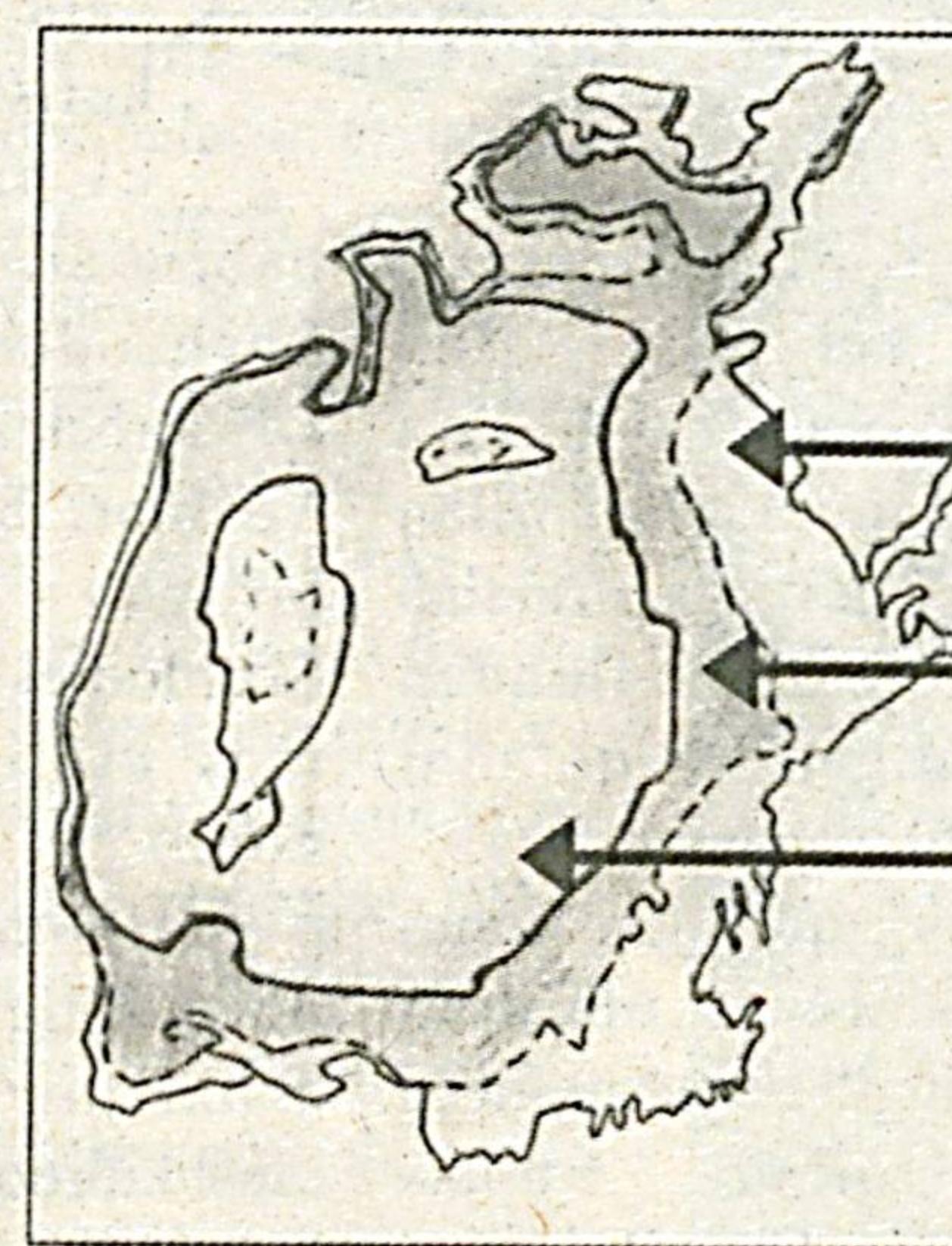
Korxonalar daromadi (foydasidan) undiruvchi soliq hajmi 24% gacha kamaytirildi.

Eksportga yo'naltirilgan mahsulotlar ishlab chiqaruvchi korxonalardan undirilgan soliq miqdori mahsulotlarning eksport ulushiga bog'liq bo'ladi. Agar bu ko'rsatkich mahsulotlar umumiy hajmining 15%-30% gacha qilishni tashkil etsa, foydadan undiriluvchi soliq stavkasi 30% kamaytiriladi. Agar eksport ulushi 30% dan ortiqroq bo'lsa, soliq stavkasi ikki barobar kamaytiriladi.

Bundan tashqari, jismoniy shaxslarning mulkidan undiriluvchi soliq stavkasi ham ancha kamaytirilgan. 2002-yildan boshlab korxonalardan oldingi 5% o'rniga 2% miqdorida soliq undiriladi.

Manba: Uzreport.com AA

- Hukumatimizning soliq stavkalarini pasaytirishidan maqsadi nima deb o'ylaysiz?
- Mahsulotlarining eksport ulushi katta bo'lgan korxonalarga ma'lum soliq imtiyozlarining berilishidan maqsad nima?

O'tgan asrning 90-yillari boshiga kelib sobiq sovet tuzumi davlatlari shunday ekologik inqirozni boshdan kechirdilarki, global ekologik muammolarning aksariyati uning oldida hech qanday ahamiyatga ega emasdek edi. Misol uchun, ulkan, qachonlardir kattaligi jihatidan jahonda 4-o'rinda turgan Orol dengizingin yo'q bo'lib ketish xavfi yuzaga kelgan edi. Bu payta kelib u tuz zahriga botgan cho'llardan iborat ikki kichik ko'lhaga aylanib qolgan edi. Sobiq ittifoq davrida Suv ne'matidan vahshiylarcha foydalanish shunday oqibatlarga olib kegan edi.

- Yuqoridagi parchada qanday ekologik muammolar haqida so'z yuritilgan?
- Ular haqida siz nimalarni bilasiz?
- Nima uchun shunday muammolar aynan markazlashgan-buyruqli iqtisodiyot tizimida yuzaga kelish extimoli bor?

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasi «Ichki bozorni taxta xomashyo materiallari bilan to'ldirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida» qaror qabul qildi. Unga ko'ra 2003 yilning 10 iyunitdan boshlab yuridik shaxslar tomonidan olib kelinuvchi taxta xom-ashyolari uchun import bojxona to'lovi 0% qiymatida belgiladi.

Manba: HZ AA 7.07.2003

- Ushbu chora-tadbirlarning qanday natjalarga olib kelishi haqida mulohaza yuriting.

- Mazkur qaror yurtimizning qurilish sohasiga qanday ta'sir etishi mumkin?

Salom, «Halo!»

Ayrim mutaxassislarining fikricha Mars, Snickers, Nuts, Shok kabi shokoladlar tarkibida odamni semirtiruvchi, tishlariga ozmi-ko'pmi zarar yetkazuvchi moddalar bor emish.

Bularni hisobga olgan holda Uelsning Halo deb nomlanmish kichik bir kompaniyasi juda kam kaloriyalı «sog'lom» shokolad turini yaratishga muvaffaq bo'ldi. Ammo o'z mahsulotini bozorga olib kirish juda qiyinligini hatto kompaniya rahbarlarining o'zlarini ham tan olmoqdalar. Chunki do'kon peshtaxtalarida mashhur nomlar bilan liq to'la. Nestle', Cadbury, Marq kabi ulkan kompaniyalar o'z mahsulotlarining reklamasiga millionlab dollarlarni sarf

qilishi sir emas. Haloga qiyin bo'lishi aniq.

- Uelsning kichik bir kompaniyasi kirmoqchi bo'lgan bozor oligopoliyami?

- Halo yirik kompaniyalarning raqobatlariga bardosh bera olarmikan?

- Bir muncha vaqt o'tib Halo ham do'kon peshtaxtalarida o'z o'rniga ega bo'ldi. Kompaniya bunga qanday erishgan bo'lishi mumkin deb o'ylaysiz?

- Bozorida munosib o'rinn egallashi qiyin bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

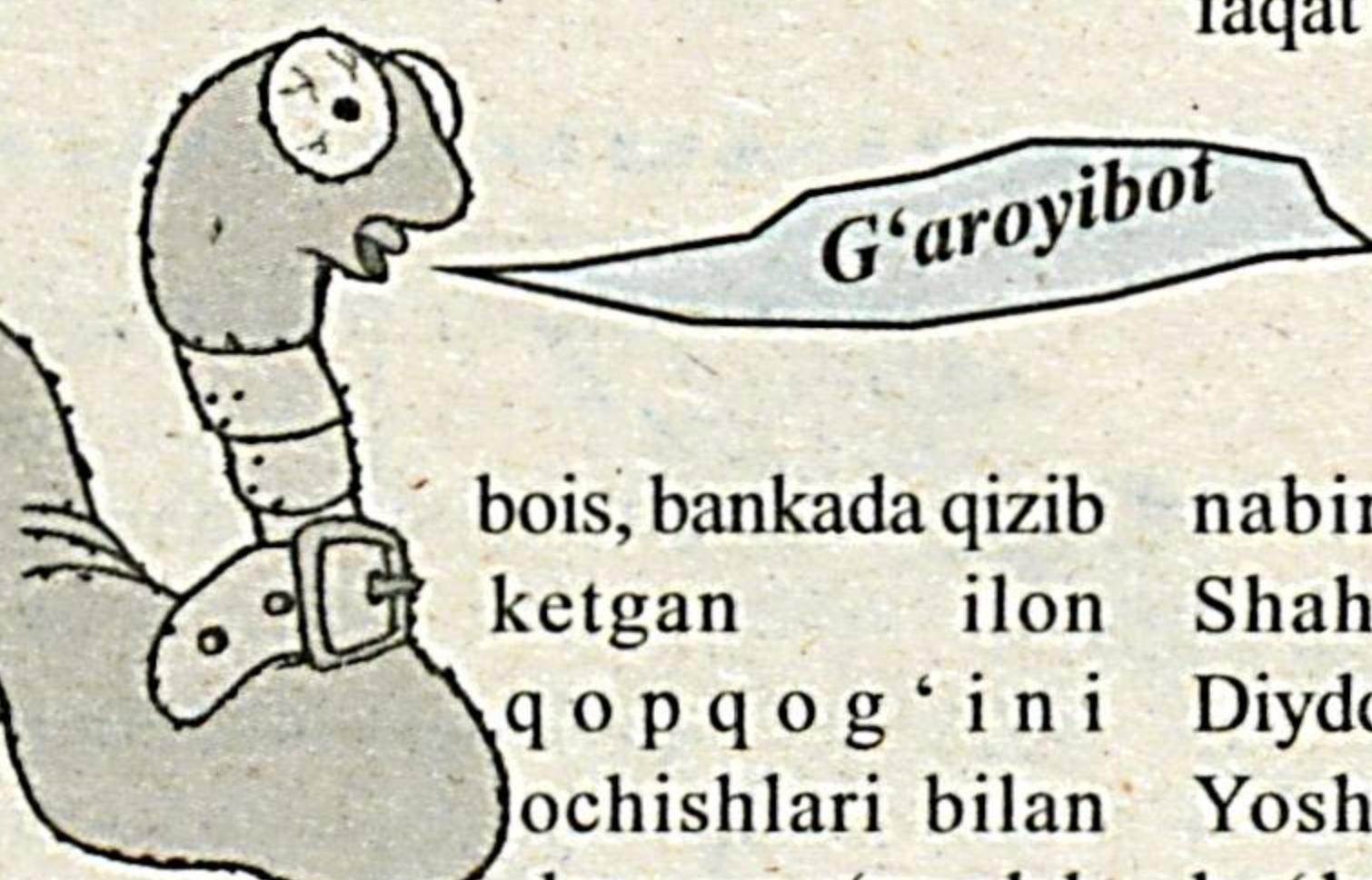
- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?

bo'lgan yana qanday mahsulot turlariga misol keltira olasiz? Nima uchun bunday?

- Yana qanday turdag'i bozorlarni oligopoliya deb atash mumkin?</

6

Ilonlar... Ularni ko‘rish, ushlash u yoqda tursin, nomini eshitishimiz bilan etimiz jimirlab ketadi, shunday emasmi?! Beixtiyor «vuy» deb yuborganimizni o‘zimiz ham sezmay qolamiz. Televizor orqali ilon o‘ynatuvchilarning tomoshalarini hayrat va hayajon bilan tomosha qilamiz-u ular ortida qancha mehnat, mashaqqat yotgani haqida ko‘pincha o‘ylab ham ko‘rmaymiz. Ana shunday ilon o‘rgatuvchi insonlar bilan yaqindan tanishsak, suhbatlashsak, ularning sabr-

berishibdi. Kun issiq bo‘lgani

G‘aroyib

bois, bankada qizib
ketgan ilon
q o p q o g ‘ i n i
ochishlari bilan
devorga o‘rmalab
ketibdi. Uni ilondan
qo‘rqmaydigan qo‘shni
bolakay tutib beribdi...

-Bolaning qo‘lidan ilonni oldim-u shu-shu ularning olamiga «singib» ketdim,-deya hikoya qiladi opa.-
Manbaalardan ilonlar haqidagi ma’lumotlarni o‘qiy boshladim.

boqamiz. Avvallari ilonlarni faqat o‘zim o‘ynatardim. Hozir esa nabiralarimning ham ancha qo‘llari kelishib qolgan.

«Chag‘ir»imizni nabiralarim Sardorbek, Shahzodbek va Diydorbeklar o‘ynatishyapti. Yoshlari biroz kichikroq bo‘lgan Najotbek va Sherdorbeklar esa o‘zlariga mos «Chip» va «Deyl» nomli ilonchalarini o‘ynatishadi. Ilonlarni o‘rgatishga qaragan echkiemarni o‘rgatis mushkulroq ekan. Ilonlarni b hafta qo‘lingizga olmasangi yana asl holiga qayti

sharmanda qilmagin, deya iltijo qilib borardim. Buni qarangki,

*Odamlar ilonlardan qo‘rqishadi.
Shuning barobarida ular zahridan
tayyorlangan dori-darmonlardan
ham tabobatda keng foydalanadilar.
Bunday dorilardan shifo topib,
oyoqqa turib olishadi-da, behosdan
iloniga ro‘para kelib qolishsa,
dahshatga tushib, begunoh
jonivorlarni o‘ldirishga harakat
qilishadi. Bu insofdanmi axir?*

«Navro‘z» bayramda hozirda unut bo‘lib ketgan «Chakaldan», «Pari», «Eshak mindi» kabi milliy xalq o‘yinlarimiz bilan ishtirok etdik. Maqsadimiz - «Dorbozlik», «Morbozlik» (ilonbozlik) kabi milliy san’atimizni yanada rivojlantirish, yo‘qolib borayotgan milliy o‘yinlarimizni targ‘ib qilish orqali qadriyatlarimizni tiklashdan iborat.

Bizningcha, Gulchehra opa boshlagan xayrli ish zamirida yana boshqa maqsadlar ham yotadi. Milliy o‘yinlarimizni o‘rgatish

HAYDAA'AT SAN'ATI

bardoshiga, jasoratlariga
qoyil qolamiz. Ayniqsa, u
ayol kishi bo‘lsa...

Ko‘pchilik erkaklar ham uddalay olmaydigan bunday kasbning «piri» bo‘lib ketgan Gulchehra opa Mamajonova ana shunday jasoratli ayollardan. Opa barchamizga yaxshi tanish bo‘lgan «Vodil chinori» oilaviy xalq milliy sirkining badiiy rahbaridirlar. Dastlab 5-6 kishidan iborat bo‘lgan sirk a’zolari soni hozirda 20 nafardan ortib ketgan. Nomidan ko‘rinib turganidek, sirkda Gulchehra opaning oila a’zolari, farzandlari, nabiralari mehnat qilishadi.

Gulchehra opaning ilonlar bilan «do'stlashib» qolishining tarixi juda qiziq ekan. Milliy sirkda ko'zboylog'ichlik qilib yurgan kezlarida bir jurnaldagi ilon ko'tarib turgan ayol suratini ko'rib qolib, unga astoydil h a v a s qilibdilar.

Ilonla
ko'plab e
afsona va da
mavjud. Asli
o'ylagandek taj
zararlimilar?

«Odam qilgan ishni odam qila oladi. U n i demak h a m tishlamaydi», degan qarorga kelibdilar. Shunda, unchalik katta bo‘lmasuv ilonini bankaga solib, keltirib Fanda shunisi qachon odamlarga qilishmaydi. Hatto e Pitonlar ham oda bo‘lib hujum qila xavf-xatarni qolish sag -tashlanish ekan.

Ularni qanday parvarishlash,
betob bo‘lib qolsalar,
(tutqunlikda ular tez-tez
kasallanib turishadi)
qanday davolashni
o‘rgандим,
ruhiyatini,
odatlarini
tushunishga
harakat qildim.
Ulardagi bir
xususiyat
menga juda
yоqди.

yovvoyilashib qoladi.
Echkiemarni esa sira o'rgatib
bo'lmaydi. Shuning uchun ham
uni nabiralarimga
ishonmay,
o'zim

doimgidan ham ko'ra

Savvoramizda

ing 2500 dan ziyod
d bo'lib, ularning 50 dan

To'mo - ortiq turlari tropik dengizlarda yashashadi.
shamning Quruqlikda esa 400 dan ziyod zaharli turlari
uchraydi. Ulardan eng kattasi Janubiy va Janubiy-
Sharqiy Osiyoda yashaydigan Kobralar sanaladi.
Ularning uzunligi 3-4 metr, hatto 5 metrlilari ham
uchraydi. Kobralar, ilonlar, echkiemarlar,
ayrim hollarda issiq qonli jonzotlar bilan
oziqlanishadi.

so‘ngida
ilonim jonsiz
arqonga aylanib
qolishi lozim
e d i .
Tomoshabinlarga
sezdirmay ilonni
qutiga soldim-da,
davrani aylanib
b qutiga qarasam,
ardi. O‘shanda
nni bir tassavvur
a...

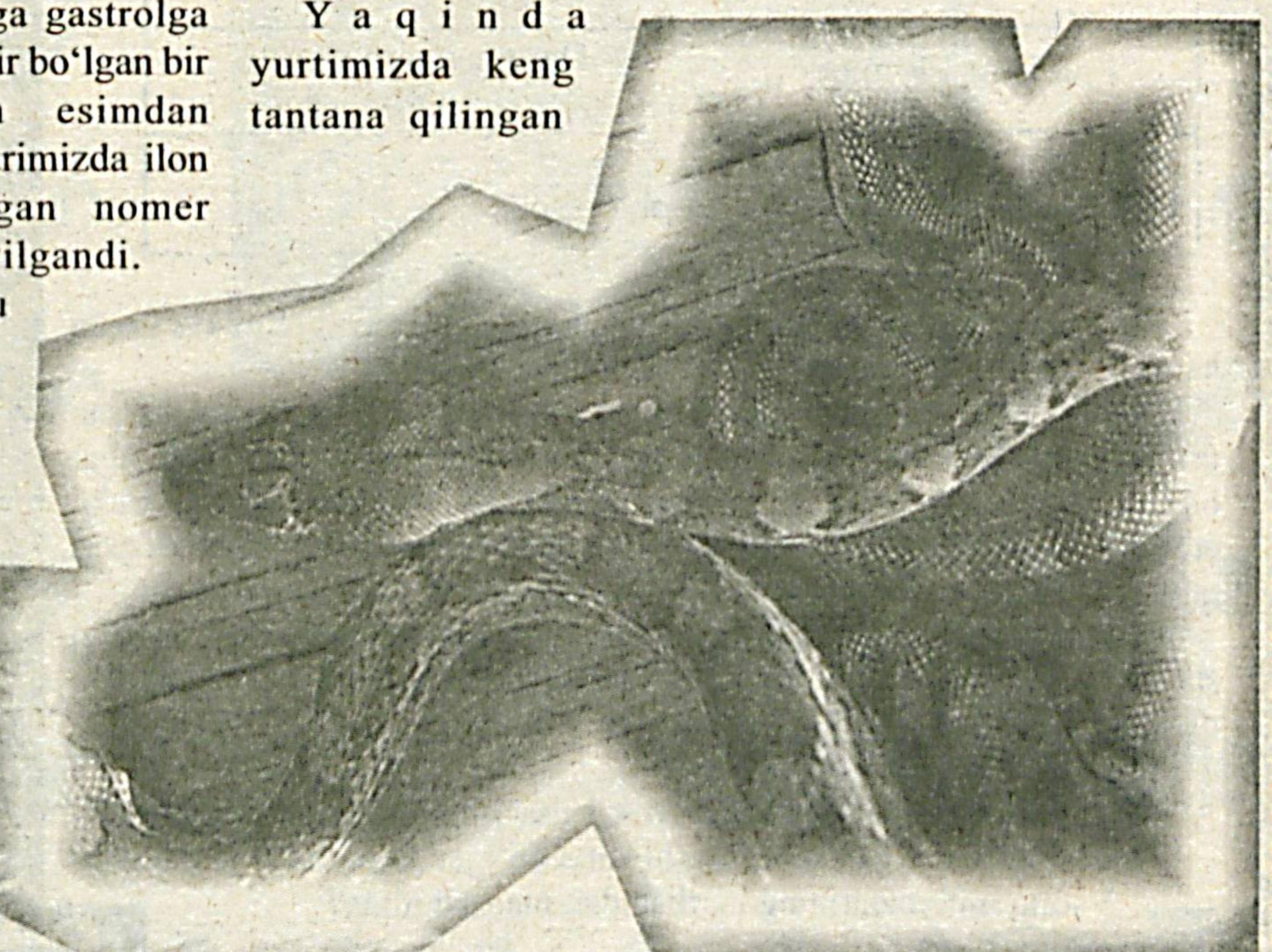
orqali farzandlarimiz salomatliklarini yanada mustahkamlash, shuningdek, ularning murg‘ak qalblarida biz doimo zaharli, yirtqich deb hisoblab, nafratlanib kelgan ilonlar-uechkiemarlarga nisbatan mehr uyg‘otishdek ezgu maqsadlar ham mujassam.

Feruza JALILOVA.

E'tibor bergen bo'lsangiz, bir qutiga solingan deyarli barcha hayvonlar bir-birlari bilan urishishadi. Ilonlar esa urishqoq emas ekanlar. Bora-
haqida juda tak, rivoyat, shatli hikoyalari a-chi? Ular biz ovuzkor, zaharli va aniqki, ilonlar hech irinchi bo'lib tajovuz g katta sanaladigan nlarga birinchi chmas, biror sezib na, r ilonlarimning hajmi ham, turi ham, soni ham orta bordi. Hozirda sirkimizda 7 ta ilon, 3ta echkiemar va 2 ta maymunimiz «faoliyat ko'rsatishyapti». Har birining o'z nomi bor. Masalan, «Chag'ir» laqabli ilonimning uzunligi 4 metr, og'irligi esa 25-30 kilogramm keladi. Ularni quyon va kalamushlar bilan o'ynata-man. Ishonsangiz, ilonlarimga shunchalik mehrim tushib qoladiki, betob bo'lib qolishsa yoki nobud bo'lishsa, haftalab motam tutaman. Ayniqsa, Jizzaxga gastrolga borganimizda sodir bo'lган bir voqeа hecham esimdan chiqmaydi. Dasturimizda ilon bilan o'ynaladigan nomer e'lon qilib qo'yilgandi. Kutilmaganda, u kasal bo'lib qoldi, holsizlanib, qimirlamay yotardi. Mashinada ketayotib, uni ohista silab ketyapman. Xuddi meni tushunadigandek, o'lib qolmagin ilonjon, meni odamlar oldida

qutiga soldim-da,
arqonni olib davrani aylanib
chiqdim. Kelib qutiga qarasam,
u o'lib yotardi. O'shanda
qayg'urganimni bir tassavvur
qilib ko'ring-a...

Y a q i n d a
yurtimizda keng
tantana qilingan

Tog'u toshlar bag'ini yorib, har bahorda mittigina boychechak qad rostlaydi. Uni qo'llariga olib, ko'zlariga surtayotgan bobuvijonlarimiz «Shu kunkarga yetkazganingga shukr, o'tganlarning joylari jannatda bo'lsin», deyishadi. Bu beba duolar zamirida sizu bizni ro'shnolikka yetkazgan Turon zaminning asl farzandlari - Vatan deb jon olib - jon bermanlar eslanadi. O'z yurting tarixini bilmasang, kelajagingni anglay olmaysan. Amir Temur, Temur Malik, Jaloliddin Manguberdi... Bu aziz vatandoshlarimizni har qancha yod aylasak oz Sizga Jaloliddin Manguberdi videofilmmini suratga olgan, taniqli rejissyor Hamid QAHRAMONOV bilan bo'lgan suhbatimizni havola qilamiz. Ijodkor Jaloliddinining mardligi, to'g'riso'zligi, botirligi, vatanparvarligi haqida to'lqinlanib so'zlarkan, har bir bolajonning qalbida ana shunday fazilatlar mujassam bo'lishini tilaydi.

xxx

Har bir asarni yaratish rejissyorning falsafasi, dunyoqarashiga bog'liq, Ayniqsa, xalqning o'tmishini, uning qahramonlarini aynan o'z qiyofasini, yurish - turishini o'zgarishsiz tomoshabinga yetkazish juda murakkab jarayonni qamrab oladi. Buning uchun har bir kishidan tarix sohasida kuchli bilim talab qilinadi. «Jaloliddin Manguberdi» videofilmidagi voqealar 1217-1224 yillar orasida bo'lib o'tgan tarixiy hodisalarini o'z ichiga oladi. Buyuk adib Maqsud Shayxzoda qalamiga mansub ushbu asarni o'qiganimda shunday

edi. Jang maydoni Sirdaryo bo'yalarida, Chinoz atrofidan tanlandi. Tarixiy jang ham aynan shu yerda bo'lgan ekan. Tuni bilan uxlamadim, chunki quyoshning endigina yotoqdan bosh ko'tarishini aynan tasvirga tushirish lozim. Mana quyosh ham asta-sekin ko'tarila boshladi, endi tabiatning jonli hodisasi bulutlar quyosh yuzidan suzib o'tishi lozim. Lekin bulut ko'rinnmayapti, nima qilamiz, axir hozir quyosh tikka ko'tarilib qoladi, deb asabiylasha boshladim. Yo Ollo, qudratingdan, ana bulut suzib kelayapti, quyosh yuziga yaqinlashdi, kerakli kadr tayyor bo'ldi, bizni Jaloliddinining ruhi qo'lladi. Boshlanglar, deya bor ovozim bilan baqirib yubordim. Xuddi shunday Toshkent «Otchopari»da tasvirga tushirish jarayonida otlarning suronida agar quyunli shamol bo'limasa nima qilamiz, deb ich-

Uchrashuv

BOLALIKNING O'ZIMTIHONI BOR

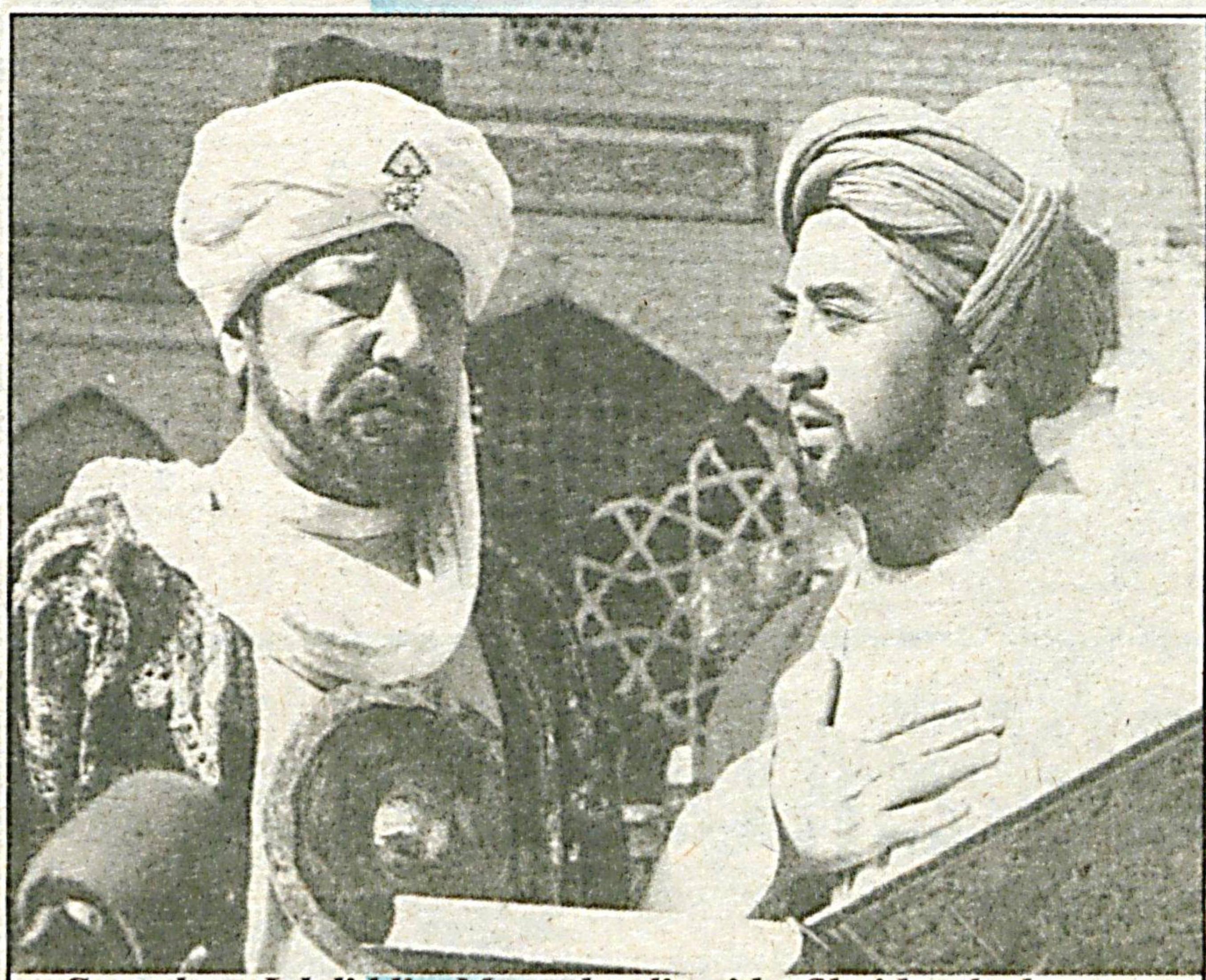
Bolalik har bir insonga bir marotaba beriladigan beg'ubor fasldir. Uning o'ziga xos imtihoni bor. Hayron bo'lmang, bu imtihon juda qiyin. Murakkab shartlari bor. Uni har bir o'quvchi o'z vijdoniga topshiradi. Qanday deysizmi? Eshiting: Avvalo uyda katta-kichikni hurmat qilishingiz, ota-onangiz o'gitlariga hamisha qulq tutishingiz, mакtabda esa faqat a'lo va yaxshi baholarga o'qib, ustozlaringizning aytganlarini bajarishingiz lozim. Ana shunda bilimdon, dono bo'lib yetishasiz, o'tgan vaqtningizga achinmay ulg'ayganiningizda bolalik imtihonlaridan yaxshi o'tganiningizga amin bo'lasiz.

Men ham siz kabi bolalik imtihonlarining barcha shartlarini bajarib, Mannon Uyg'ur nomli San'at Institutini a k t y o r l i k fakultetini tugatdim. O'zteleradiokompaniyasida 47 yildan buyon rejissyorlik qilaman. Bizning kasbimizda q u y u n d a y tezkorlik, tiniq fikr, kuchli bilim talab qilinadi. Bir so'z bilan aytganda, rejissyor filmning jonu tani, negizini ochib beruvchi shaxsdir.

Hamid QAHRAMONOV ish ustida.

ta'sirlandimki, u batamom xayolimni band etdi. Eng avvalo sevimli ustozim, buyuk san'atkor (marhum) Shukur Burxonovning oldiga shoshildim. U kishining maslahatlariga qulq tutdim. Shukur aka bu borada katta mahoratga ega edilar, menga yo'l-yo'riq ko'rsatdilar. Ushbu asarni suratga olayotgan paytimizda aynan Mo'g'ul bosqinchilari bilan bo'lgan beayov janlar, uchqur otlar, chor-atrofdagi o't-alanga, sarbozlarimizning matonati,

Suratda: «Jaloliddin Manguberdi» videofilmidan lavha.

Jaloliddinning oq otida o'lim sari tik borishini maromiga yetkaza olish lozim edi. Buning uchun dastlab jang maydonini tanlashimiz, so'ngra tasvir paytida quyosh yuzini bulutlar to'sishi, otlar a y o v s i z chopayotganida qattiq quyun ko'tarilishi kerak

ichimdan o'ylanardim. Bu safar ham qahramonimizning pok ruhi sabab, shunday quyun, chang-to'zon bo'ldi-ki, nazarimda, Jaloliddin biz bilan birga yurgandek edi. Videofilmidagi ijobiyl va salbiy qahramonlar rollarini ijro etgan aktyorlar chidam bilan mehnat qilishdi. Ish jarayonining har bir daqiqalari, soniyalari, daqiqalari qayta-qayta tahlil qilindi. Ayniqsa, Jaloliddin-Murod Rajabov, Nasaviy-Yoqub Ahmedov, Temur Malik- Matyoqub Matjonov, Chingizzon - Anvar Yusupovlar o'z obrazlarini maromiga yetkazib ijro etishi muxlislarni bee'tibor qoldirmasa kerak. Bolajonlar, sizlar ham ushbu videofilmni albatta tomosha qiling. Avlodlarimizning qahramonligi, mardligi yuragingizga jo bo'ladi.

Insonning o'z ishidan, kasbidan qoniqishi unga huzur-halovat bag'ishlaydi. Necha-necha tunlarni bedor-behalovat o'tkazgan, siz-u bizga goh tarixiy, goh zamonaviy qahramonlarni tiriltirib hamroh etgan Hamid QAHRAMONOV «Tong yulduzi»ning haqiqiy do'sti hisoblanadi. Yangi filmlar haqida, O'zbekiston teleko'rsatuvlari to'g'risida xushxabarlar yetkazib, gazetamizning har bir sonini qoldirmay o'qiydilar. Fikrmulohazalar bildirib, yo'l-yo'riqlar ham berib turadilar. Chunki, quvnoq bolaligimning haqiqiy

hamrohi edi-da, bu gazeta, deydilar. Unda bobolarim nigohi qolgan, bolalarim bilim oлган...

Hayrat va quvonch bilan har yangi sonimizni kutayotgan Hamid aka! Sizning hayratingiz-bizniki, quvonchingiz-quvonchimiz. Qalbingizdan yoshlik zavq-shavqi arimasin, boladek sof, boladek beg'uborligingizcha SIZNI sevamiz, biz ham... Siz yaratgan filmlar. Biz uchun - maktab. Bu maktabning saboqlari - yurtga mehr, vatandoshlardan faxlanish tuyg'usi bilan limmo-lim.

Farzandlarimni o'qib-organishga, halol mehnat qilishga undayman. Vaqt niyoyatda o'lchamli. Uni behuda o'tkazgan kishi afsuslanib qoladi. Bu qoidani o'zingiza shior qilib oling.

Hamid QAHRAMONOV.

Jamila ERDONOVA yozib oldi.

NAVRO'ZI OCHAN

Navro'z keldi go'yoki malak,
Chechaklarga burkandi olam.
Ozonlarda qaynar sumalak,
Quvonchlarga to'ldi dil shu dam.

Tengdoshlarining ijodi

UYALIB QOLDIM

Yaqinda buvijonim biznikida bir necha kun mehmon bo'ldilar. Yakshanba kuni oyim dadamga tomorqa ishlarida ko'maklashayotganlari uchun kechki ovqatni buvijonim hozirlashga kirishdilar. Dam olish kuni bo'lgani uchun kechroq uyqidan turdim. Buvim tayyorlab qo'ygan nonushtani yeb bo'lgach, ko'chaga, dugonalarim yoniga oshiqdim. Shunda buvijonim, qizim, men ovqat pishirmoqchiydim, biroz ko'maklashib yubor. Axir nima, qayerda turishini

bilmayman-ku, dedilar. Men esa nimaning qayerda turishini ko'rsatib berdim-da, ko'chaga chiqib ketdim...

Kechqurun hammamiz dasturxon atrofiga yig'ildik. Buvijonim pishirgan oshni mazza qilib yedik. Ukalarim: «Ovqat juda shirin chiqibdi, kim pishirdi?», deb so'rashdi. Buvijonim mayin jilmayib, ovqatni Maftuna qizim pishirdi, dedilar. Oyim bilan dadam ham meni maqtay ketishdi. Men esa uyalganimdan bувимning ko'zlariga qarolmasdim.

Maftuna JAMOLOVA,
Toshkent viloyati, Toshkent tumanidagi
3 - o'rta maktabning 7 - «B» sinf o'quvchisi.

GO'ZALLIKNI HIS QILIB YASHAR

Biri kam dunyo deganlari rost ekan. Bo'lmasa, har jihatdan iqtidorli, noyob qobiliyatli, o'qishga, bilim olishga chanqoq Rozaxonni ko'rish baxtidan biroz qisib qo'yarmidi?..

Shunday bo'lsa-da, uning irodasi bukilmadi. Hayotga, yashashga, bilim olishga bo'lgan o'zgacha ishtiyoqi bois

p o y a x t i m i z d a g i
Oxunboboyev nomli ko'zi ojizlar maktabining 6-sinfida a'llo baholarga o'qib kelyapti. Rozaxon hayotni, tabiatni sevadi. Go'zallikni his qilib yashaydi va ularni o'z rasmlarida aks ettirishga intiladi. Vatan madhi, Navro'z, go'zallikni tasvirlovchi rasmlari soni ortgandan-ortib boryapti.

Bugunning bolasi har jihatdan bilimli, zukko, barkamol bo'lishi lozimligini yaxshi bilgan Ra'noxon opa farzandlarining til o'rganishlariga ham alohida ahamiyat beradi. Shuning uchun ham uy yumushlari, tashvishlaridan ortib, Rozaxonni ingliz va nemis tillaridan bo'ladiyan mashg'ulotlarga olib boradi. Opa qizida o'qishga, rasm chizishga ishtiyoq uyg'otgan ustozlari Jo'raxon opadan, Avaz aka hamda Gulsara opalardan behad minnatdor.

Tengdoshingiz Rozaxon Is'hoqova chizgan mana bu rasmlar bilan sahifamizni bezatishga qaror qildik. Chunki ular bizga juda yoqdi. Sizga-chi?

OO YO'L, MAFTUNA!

Maftuna Jamolova Toshkent tumanidagi 3 - o'rta maktabning 7 - sinfida a'llo baholarga o'qiydi. Shuningdek, «Istiqlol nuri» nomli tuman gazetasining eng faol jamoatchi muxbirlaridan biri.

Uning she'riy mashqlari, ertak, maqola va lavhalari gazeta sahifalarida muntazam bosilib turadi. Istagimiz - Toshkent tumanidan porlab chiqayotgan «mittigina yulduz»imiz «Tong yulduzi»dan taralayotgan nurlarni yanada charog'on qilishga o'z hissasini qo'shsin.

Hikmatulla MAHKAMOV,
«Istiqlol nuri» muxbiri.

TONG yulduzi

O'zbekiston bolalari va o'smirlarining gazetasi

BOSH MUHARRIR:

Umida
ABDUAZIMOVA

TAHIR HAY'ATI:

Risboy JO'RAYEV,
Mirakmal MIROLIMOV,
Botir UBAYDULLAYEV
Jabbor RAZZOQOV,
Feruza JALILOVA

(Bosh muharrir
o'rinbosari),

Abdusaid KO'CHIMOV,
O'ktam OHUNOV,
Ergashvoy SARIQOV.

Gazeta O'zbekiston
Matbuot va axborot
agentligida
№ 022 raqam bilan
2003 yil 11 dekabrda
ro'yxatdan o'tgan.

Noshir
«Ijad dunyosi»
nashriyot uyi.

Gazeta
«Ijad dunyosi»
nashriyot uyi
kompyuter bo'limida
terib sahifalandi.
Gazeta haftaning
dushanba kuni chiqadi.
Hajmi A-3, 2 bosma
taboq.

Toshkent matbaa
kombinatida chop etildi.

Adadi - 46918
Buyurtma № J 000103

Gazetani
Otobek
ESHCHANOV
sahifaladi.
Navbatchi:
Ozoda
TURSUNBOYEVA

Manzilimiz:
700129,
Toshkent shahri,
Navoiy ko'chasi,
30-uy.
Obuna indeksi: 198

Bizning elektron
pochtamiz:
iiod@uzpak.uz

Tel: 144-63-08
144-62-34
Tel./faks:
(99871) 144-37-24